

PELNO NESIEKIANČIŲ ORGANIZACIJŲ, TEIKIANČIŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGAS, KURIAMOS VERTĖS TYRIMAS

Tyrimą atliko Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos prof. dr. Aušra Kazlauskienė Nacionalinio švietimo NVO tinklo užsakymu pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuojamą Nevyriausybinės organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo programą (projektas „NVO vaidmens stiprinimas švietimo sistemos kaitoje“).

TURINYS

ĮVADAS	3
Tikslas	
Uždaviniai	
Tyrimo metodika	
Metodologinės nuostatos	
Tyrimo imtis ir etapai	
I. TEORINIS PAGRINDIMAS	5
Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė	
Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamos vertės teorinis modelis	
II. TYRIMO DIZAINAS	8
Duomenų rinkimo metodika	8
Duomenų analizės metodika	9
Tyrimo organizavimas, imtis ir etika	9
III. TYRIMO REZULTATAI	10
I. Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, analizė	10
II. Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, analizė	14
III. Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, analizė	17
IV. Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, analizė	21
IŠVADOS	23
LITERATŪRA	27

ĮVADAS

Visais lygmenimis pripažįstamas ikimokyklinio ugdymo vaidmuo kuriant tvirtą pagrindą mokymuisi mokykloje ir visą gyvenimą (Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų, 2019) bei vaikų sveikatai ir gerovei (Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018). Tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų (PISA, PIRLS, TIMSS) duomenimis, dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme yra įvardytas kaip vienas stipriausių veiksnių, darančių įtaką geresniems mokinių pasiekimams 4 klasėje ir sulaukus penkiolikos metų (tų vaikų, kurie ikimokykliniame ugdyme dalyvavo dvejus metus ir ilgiau, kalbinio ir matematinio raštingumo rezultatai yra reikšmingai aukštesni). PISA 2018 m. duomenimis, beveik visose šalyse mokiniai, lankę darželį ilgiau nei metus, pasiekia aukštesnių rezultatų nei tie, kurie nedalyvavo instituciniame ikimokykliniame ugdyme (Švietimo plėtros programa 2021–2030 m.). Vaikai, dalyvaudami ikimokykliniame ugdyme, mokosi gyventi kartu įvairiapypėse visuomenėse, sustiprinama socialinė sanglauda ir įtrauktis. Socialinio emocinio ugdymo pagrindu ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas lankantys vaikai gali išmokti empatijos, taip pat sužinoti apie savo teises, lygybę, toleranciją ir įvairovę (Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų, 2019), todėl ikimokyklinis ugdymas turi būti laikomas švietimo ir mokymo sistemų pagrindu bei neatsiejama tęstinio švietimo dalimi (Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų, 2019), o investicijos į ikimokyklinį ugdymą, kaip ankstyva investicija į žmogiškąjį kapitalą, turi būti suprantama kaip didelę grąžą duodanti iniciatyva. Tyrimais grįsti sprendimai ir nuolatinis tyrinėjimas yra itin svarbūs, nes naudą teikia tik kokybiškos ikimokyklinio ugdymo paslaugos; prastos kokybės paslaugos daro didelį neigiamą poveikį vaikams ir visai visuomenei (Melhuish, at al., 2015).

Rezoliucijoje dėl naujos Europos įgūdžių darbotvarkės (2017) Europos Parlamentas ragina valstybes nares gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę ir prieinamumą. Makrolygiu kokybei užtikrinti svarbiu kriterijumi tampa ikimokyklinių įstaigų prieinamumas, pasiekiamumas. Tai yra pagrindiniai veiksniai, kurie sudaro sąlygas moterims, taip pat vyrams, turintiems su vaikų ugdymu / priežiūra susijusių įsipareigojimų, dalyvauti darbo rinkoje (Europos lyčių lygybės paktas, 2011; Komisijos

komunikatas dėl dirbančių tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros palaikymo iniciatyvos, 2017).

Lietuvoje, remiantis 2021–2030 m. švietimo plėtros programa, ikimokyklinio ugdymo prieinamumo klausimas ir toliau lieka aktualus. Minėtoje programoje akcentuojama, jog vienas iš tikslų investuojant į ikimokyklinį ugdymą yra gerinti paslaugų prieinamumą (steigti papildomas vietas vaikams ikimokyklinio ugdymo įstaigoje), reaguojant į ekonominius / socialinius / demografinius ir kt. pokyčius; ieškoti naujų formų / vietų ikimokyklinio ugdymo programoms vykdyti (steigiami daugiafunkciai centrai kaimo vietovėse, kuriamos papildomos vietos ir pan.). Pastaruoju metu, ypač didesniuose miestuose, pradėjo trūkti ikimokyklinio ugdymo vietų. Besikuriančios pelno nesiekiančios ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančios įstaigos padeda užpildyti šį trūkumą, t. y. kuria vertę nacionaliniu mastu (sukurdamos sąlygas paslaugos prieinamumui). Juo labiau, kad 2020 m. Švietimo įstatymo pataisos dėl privalomo ikimokyklinio ugdymo (papildomai į sistemą turėtų ateiti apie 4 tūkst. vaikų), priešmokyklinio ugdymo ankstinimo (šiuo metu instituciniame ugdyme nedalyvauja apie 3,5 tūkst. penkiamečių), ypač dėl visuotinio ikimokyklinio ugdymo įteisinimo (nuo 2023 m. – visiems keturmečiams, nuo 2024 m. – visiems trimečiams, nuo 2025 m. – visiems dvimečiams) dar labiau aktualizuoja naujų papildomų vietų ikimokyklinio ugdymo programoms vykdyti kūrimą. Tai reiškia, kad didesnė ikimokyklinių įstaigų įvairovė yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vertės kriterijus. Todėl tyrinėti pelno nesiekiančių organizacijų ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės kuriamą vertę tampa itin aktualu.

Dar vienas kontekstinis veiksnys, suponuojantis ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės ir jo kuriamos vertės tyrimą, yra šiuo metu Lietuvoje vykdomas priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo procesas. Ikimokyklinio ugdymo turinys 2007 m. buvo decentralizuotas, o 2014 m. kaip pagalba pedagogams buvo parengtas Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Galima teigti, kad esama nemažai dabartinių ir būsimų ugdymo programų dermės problemų. Neatsitiktinai Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2022 m. paskelbė reikminio mokslinio tyrimo „Ikimokyklinio ugdymo turinys: šiandieninė praktika ir perspektyvos“ [konkursą](#), kurio laukiami rezultatai – turinio analizė ir parengtos rekomendacijos dėl ikimokyklinio ugdymo turinio programų atnaujinimo; dėl metodinės medžiagos, priemonių, įrankių rengimo nacionaliniu lygmeniu; dėl pedagogų, vadovų ir visos bendruomenės kvalifikacijos tobulinimo prioritetų, formų ir kt.,

diegiant ikimokyklinio ugdymo programas. Neatmes-tina galimybė, kad artimiausiu metu iškils būtinybė sistemiškai peržiūrėti ikimokyklinio ugdymo klausimus, todėl tyrimas, kuriame analizuojama ikimokyklinio ug-dymo paslaugų kokybė, jų kuriama vertė, yra aktualus ir savalaikis.

Atsižvelgiant į aktualumą ir ikimokyklinio ugdymo pas-laugų kokybės problematiką, keliami šie probleminiai klausimai: kaip apibrėžiama ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė, kaip supranta pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslau-gas, kuriamą vertę įstaigų vadovai, pedagogai, tėvai, kaip supranta pelno nesiekiančių organizacijų, teikian-čių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę miestų ir rajonų savivaldybių specialistai, atsakingi už ikimokyklinį ugdymą.

Tikslas – atskleisti pelno nesiekiančių organizacijų tei-kiamų ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamą vertę.

Uždaviniai:

- I. Susisteminti ikimokyklinio ugdymo paslaugų koky-bės aspektus.
- II. Sužinoti įstaigų vadovų, pedagogų, tėvų nuomonę apie pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių iki-mokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę.
- III. Sužinoti kitų suinteresuotų grupių (miestų ir rajonų savivaldybių specialistų, atsakingų už ikimokyklinį ugdymą) nuomonę apie pelno nesiekiančių organi-zacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę.

TYRIMO METODIKA

Duomenų rinkimo metodai: *focus* grupių ir individu-alus interviu (Ritchie, Lewis, 2003), kurio pagrindu bus surinkti duomenys ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamai vertei atskleisti.

Duomenų analizės metodas: induktyvinė turinio ana-lizė. Siekiama paaiškinti ir interpretuoti tikslinių grupių požiūrį į pelno nesiekiančių organizacijų teikiamų iki-mokyklinio ugdymo paslaugų kuriamą vertę, išskiriant esminius prasminius vienetus. Duomenų analizės vie-netu laikomi atsakymų į klausimus tekstai, kurie ana-lizuojami laikantis pagrindinių etapų, akcentuojamų daugelyje šaltinių (Graneheim, Lundman, 2004; White, Marsh, 2006; Bengtsson, 2016): 1) daugkartinio nuose-klaus atsakymų skaitymo; 2) prasminių kodų išskyrimo; 3) atviro kodavimo; 4) kategorizavimo ir abstrachavi-

mo: subkategorijų priskyrimo ir kategorijų išskyrimo; 5) interpretavimo.

METODOLOGINĖS NUOSTATOS

Šiame tyrime laikomasi šių nuostatų, metodologinių prieigų:

- **Socialinio konstrukcionizmo požiūriu** ugdymo paslaugų kuriama vertė yra socialinės veiklos, kon-teksto ir kultūros, kurioje jos plėtojamos ir naudo-jamos, rezultatas, kurį galima konstruoti ir rekons-truoti, interpretuoti socialinėje sąveikoje. Vertė kuriama kartu su vartotojais (šiuo atveju su tėvais, pedagogais, vadovais) ir vertinama atsižvelgiant į kontekstą (taip pat ir į susitarimus dėl paslaugos kokybės). Vertė turėtų būti suprantama kaip vertė socialiniame kontekste ir kaip socialinė konstrukcija (Edvartsson, Tronvil, Gruber, 2011).
- **Kokybė yra orientuota į vartotojų poreikių ten-kinimą.** Tai vienas iš visuotinės kokybės vadybos principų (Nguyen, Nagase, 2019), akcentuojančių, kad reikia nuolat sekti besikeičiančius vartotojų poreikius ir kurti sąlygas jiems patenkinti, nes varto-tojo požiūris svarbus organizacijai ir apskritai visos paslaugos kokybei.
- **Švietimo kokybės kontekstualumo ir kintamumo nuostatos,** t. y. kai susitariama, koreguojama, atsi-žvelgiant į tam tikru laikotarpiu vyraujančius asmens ir visuomenės poreikius, švietimo misijos sampratą ir švietimui keliamus tikslus (Formaliojo švietimo ko-kybės užtikrinimo sistemos koncepcija, 2008).

TYRIMO IMTIS IR ETAPAI

Tyrimas buvo vykdomas 2022 m. rugsėjo–gruodžio mėn. Tyrimo etapai: pelno nesiekiančių organizacijų atranka, sutikimo dalyvauti tyrime dokumento parengimas, susitarimai dėl dalyvavimo tyrime, sutelktų (*focus*) grupių interviu konkretaus laiko suderinimas; interviu, duomenų transkribavimas, duomenų analizė ir interpretacija, išvadų rašymas.

Tyrime dalyvavo 6 vadovai, 12 pedagogų, 12 tėvų, 10 miestų / rajonų savivaldybių specialistų, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą.

I. TEORINIS PAGRINDIMAS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ

Tiek dokumentuose, reglamentuojančiuose ikimokyklinį ugdymą, tiek mokslinėje literatūroje vyrauja švietimo kokybės sampratų įvairovė. 2008 m. įtvirtinta švietimo kokybės kontekstualumo ir kintamumo nuostata. Kaip teigiama Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje (2008), „dėl jos susitariama, ji koreguojama atsižvelgiant į tam tikru laikotarpiu vyraujančius asmens ir visuomenės poreikius, švietimo misijos sampratą ir švietimui keliamus tikslus“. 2011 m. priimtame Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme taip pat akcentuojamas bendras tarimasis dėl švietimo kokybės: „Švietimo kokybės samprata kuriam visuomenės, švietimo dalyvių ir švietimo valdymo subjektų“. Moksliniai tyrimai (Želvys, 2003; Bruzgelevičienė, 2009) taip pat akcentuoja, kad švietime kokybės kriterijai yra susitarimo objektas. Todėl ikimokykliniame ugdyme, kaip neformalioje ugdymo srityje, taip pat laikomasi kontekstualumo nuostatos, t. y. vaikų ugdymo kokybės kriterijai priklauso nuo vertintojo pozicijos: tėvų, vadovų ar tyrėjų vaikų ugdymo kokybės kriterijai skirsis.

Monkevičienė ir kt. (2009), tyrinėdami ikimokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimo kokybės aspektus, laikosi pozicijos, kad kokybės kriterijus santykinai galima suskirstyti į tris sritis (1 pav.):

- I. Visuomenės poreikių bei lūkesčių tenkinimo kriterijus kokybiškam ikimokykliniam vaiko ugdymui(si).
- II. Vaiko kokybiško ugdymo(si) kriterijus, kuris susijęs su ugdymo(si) turiniu ir jo įgyvendinimu.
- III. Kokybės kriterijus, susijęs su vaiko ugdymo(si) kokybę sąlygojančiais veiksniais.



1 pav. Ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai (Monkevičienė ir kt., 2009)

Visuomenės poreikių bei lūkesčių ikimokykliniam vaiko ugdymui(si) kokybiško tenkinimo kriterijus apima nacionalinius ugdymo tikslus; orientaciją į visapusišką vaiko ūgtį; tėvų (globėjų) poreikius ir lūkesčius.

Vaiko kokybiško ugdymo(si) kriterijai, kurie susiję su ugdymo(si) turiniu, apima ugdymo programos tikslus, uždavinius, turinį, tėvų nuolatinį dalyvavimą. Ugdymo turinio įgyvendinimas apima sukurtą tinkamą vaiko ugdymo(si) ritmą; dinamišką, tinkamai struktūruotą aplinką; tikslingai parinktus ugdymo ir ugdymosi metodus, vertinimo, grįžtamojo ryšio būdus, priemones; bendradarbiavimą su tėvais, socialiniais partneriais.

Kokybės kriterijai, susiję su vaiko ugdymo(si) kokybę sąlygojančiais veiksniais, apima pedagogų išsilavinimą ir jų kvalifikacijos tobulinimą; vaikų skaičių; finansinius, materialinius išteklius; ugdymo filosofijos kaitą, strateginių švietimo dokumentų inicijuojamus pokyčius; steigėjų požiūrį, paramą; savianalizę.

Apibendrinus naujausius ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančius dokumentus, ataskaitas, galima išskirti šiuos dažniausiai akcentuojamus paslaugos kokybės aspektus (2 pav.): prieinamumą, darbuotojus, ugdymo programą, visų suinteresuotų pusių bendradarbiavimą, veiklos stebėseną ir vertinimą.

1

MONITORING THE QUALITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE, 2018

Prieinamumas, atvirumas įvairovei, įtraukčiai, bendradarbiavimas su vaikais, tėvais, vertinimas, kuris geriausiai atitinka vaiko interesus, palankios darbo sąlygos, pedagoginiais tikslais, vertybėmis ir požiūriais pagrįsta ugdymo programa

2

PAGRINDINIAI DUOMENYS APIE UGDYMĄ IR PRIEŽIŪRĄ EUROPOJE, 2019

Prieinamumas, darbuotojai, ugdymo procesas, vertinimas ir stebėseną

3

TARYBOS REKOMENDACIJA DĖL KOKYBIŠKŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO SISTEMŲ, 2019

Prieinamumas, šeimos dalyvavimo skatinimas, darbuotojų pasirengimas ir parama jiems, ugdymo programa, stebėseną ir vertinimas, bendradarbiavimas, politika

4

BENEFITS OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE AND THE CONDITIONS FOR OBTAINING THEM, 2018

Prieinamumas, darbuotojai, ugdymo turinys, stebėseną, valdymas

5

IKIMOKYKLINIS ĮTRAUKSIS UGDYMAS: NAUJOS ĮŽVALGOS IR ĮRANKIAI: EUROPOS STUDIJS INDĖLIS, 2019

Prieinamumas, įtraukioji vizija ir tikslai, vaiko raidos užtikrinimas, bendrystė ir dalyvavimas ugdymo procese, savianalizė

Švietimo įstatymo (2011) trečiajame skirsnyje „Švietimo prieinamumas ir kokybė“ švietimo kokybė apibrėžta per atsakomybę, per susitarimus, kaip ją suprasime, per stebėseną, grįstą tyrimais, per vertinimą ir įsivertinimą (vidinį ir išorinį). Galima teigti, kad nacionaliniu mastu (mezolygiu) kaip pagrindiniai yra išskirti su atsakomybės paskirstymu bei stebėseną ir vertinimu susiję švietimo kokybės kriterijai. Daugelyje Europos strateginių dokumentų bei ataskaitose kaip vienas iš kokybės kriterijų yra išskirtas prieinamumas. Švietimo įstatymo trečiajame skirsnyje prieinamumas yra išskirtas atskirai. Šis aspektas nėra tapatinamas su kokybės kriterijumi, o priešpastatomas kaip lygiavertis dėmuo.

Kadangi Švietimo įstatyme teigiama, kad „švietimo kokybės samprata kuriama visuomenės, švietimo dalyvių ir švietimo valdymo subjektų“ (37 straipsnis, 3 punktas), ieškosime švietimo ir ugdymo įstaigų lygiu (makrolygiu) apibrėžtos kokybės sampratos, kad būtų galima išryškinti kokybės kriterijus. Ikimokyklinį ugdymą reglamentuojantis dokumentas yra Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2016). Jame apibrėžti ikimokyklinio ugdymo tikslas, uždaviniai, nuostatos ir pan. Taip pat apibrėžta, kas yra kokybiškas ikimokyklinis ugdymas, – „tai turiningas vaiko gyvenimas ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikrinantis gerus vaiko pasiekimus įvairiose ugdymosi srityse ir jo galias atitinkančią optimalią pažangą“. Galima teigti, kad susitarimas dėl ikimokyklinio ugdymo kokybės yra susijęs su visapusišku požiūriu į vaiko poreikius; gerų vaiko pasiekimų ir pažangos užtikrinimu įvairiose srityse (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2016, p.6).

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo paslaugos kokybės kriterijai strateginiuose dokumentuose, ataskaitose

Atsižvelgiant į Europos Tarybos rekomendacijas dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų (2019) Europos šalims, EBPO dokumentus (2012), remiantis moksliniais tyrimais (Edvartsson, Tronvil, Gruber, 2011; Penn, 2011; Hunkin, 2018; O'Connell, Fox, Hinz, Cole, 2016), galima išskirti šiuos ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus, kurie gali būti užtikrinami įstaigos lygiu (3 pav.): prieinamumas, darbuotojai, ugdymo programa, stebėseną ir vertinimas.

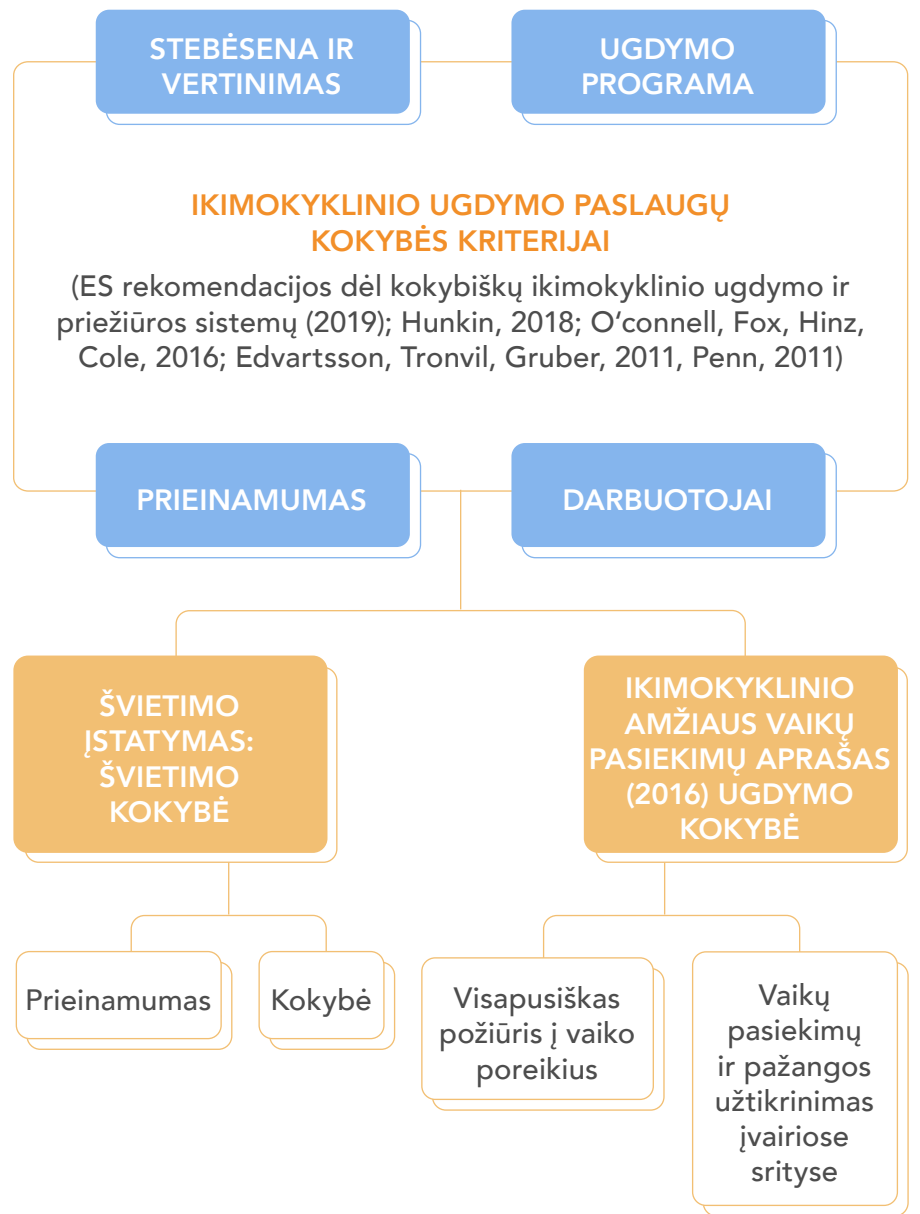


3 pav. Ikimokyklinio ugdymo paslaugos kokybės kriterijai

Toliau bus pagrįsta, kaip ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai (prieinamumas, darbuotojai, ugdymo programa, stebėseną ir vertinimas), kurie kuria paslaugos vertę, susiję su nacionaliniais strateginiais tikslais ir susitarimais.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KURIAMOS VERTĖS TEORINIS MODELIS

Teorinis modelis sukonstruotas remiantis Lietuvos strateginiuose dokumentuose (Švietimo įstatymas, 2011; Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2016) pateiktais švietimo kokybės bei ikimokyklinio ugdymo kokybės susitarimais. Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės kriterijai, per kuriuos bus analizuojama paslaugų kuriama vertė, sukonstruoti remiantis ES strateginiais dokumentais ir moksliniais tyrimais (4 pav.).



4 pav. Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamos vertės teorinis modelis (sudarytas autorės)

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės kriterijų, kurie iliustruoja kuriamą vertę, raiška plačiau bus aprašyta antrame skyriuje, siejant ją su tyrimo dizainu.

II. TYRIMO DIZAINAS

Empirinio tyrimo klausimai: kaip supranta pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę įstaigų vadovai, pedagogai, tėvai, kaip supranta pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę miestų ir rajonų savivaldybių specialistai, atsakingi už ikimokyklinį ugdymą?

DUOMENŲ RINKIMO METODIKA

Tyrimė taikyta *fokus* grupių ir individualaus interviu metodas (Ritchie, Lewis, 2003), kurio pagrindu surinkti duomenys (iš vadovų, pedagogų, tėvų, miestų ir rajonų savivaldybių specialistų, atsakingų už ikimokyklinį ugdymą) ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamai vertei atskleisti.

Interviu metu pateiktų klausimų temos pateiktos 5 paveiksle.

Konkretūs klausimai vadovams, pedagogams, tėvams, miestų ir rajonų savivaldybių specialistams, atsakingiems už ikimokyklinį ugdymą, pateikti 1–4 prieduose.



5 pav. Interviu metu pateiktų klausimų temos

DUOMENŲ ANALIZĖS METODIKA

Tyrimė taikyta induktyvinė turinio analizė. Siekiama paaiškinti ir interpretuoti tikslinių grupių požiūrį į pelno nesiekiančių organizacijų teikiamų ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamą vertę, išskiriant esminius prasminius vienetus. Duomenų analizės vienetu laikomi atsakymų į klausimus tekstai, kurie analizuojami, laikantis pagrindinių etapų, kurie akcentuojami daugelyje šaltinių (Graneheim & Lundman, 2004; White & Marsh, 2006; Bengtsson, 2016): 1) daugkartinio nuoseklaus atsakymų skaitymo; 2) prasminių kodų išskyrimo; 3) atviro kodavimo; 4) kategorizavimo ir abstrachavimo: subkategorijų priskyrimo ir kategorijų išskyrimo; 5) interpretavimo.

TYRIMO ORGANIZAVIMAS, IMTIS IR ETIKA

Tyrimas buvo vykdomas 2022 m. nuo rugsėjo iki gruodžio mėn.

Etapai:

- I. pelno nesiekiančių organizacijų atranka;
- II. sutikimo dalyvauti tyrime dokumento parengimas;
- III. susitarimai dėl dalyvavimo tyrime;
- IV. sutelktų (*fokus*) grupių interviu konkretaus laiko suderinimas;
- V. Interviu;
- VI. duomenų transkribavimas;
- VII. duomenų analizė ir interpretacija;
- VIII. išvadų ir rekomendacijų rašymas.

Imtis

Dalyvauti *fokus* grupių diskusijose buvo kviečiami pelno nesiekiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų pedagogai, vadovai, tėvai bei miestų / rajonų savivaldybių specialistai, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą. Nacionalinis švietimo NVO tinklas (toliau – NVO tinklas) pateikė pelno nesiekiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų sąrašą. Šioms įstaigoms buvo išsiųsti el. paštu laiškai arba su jomis susisiekti telefonu dėl dalyvavimo tyrime. Tiesiogiai imties atrankai buvo taikytas lizdinės atrankos pagal kriterijus formavimo principas. Ikimokyklinės įstaigos pagal pasiūlytus kiekybinius kriterijus (ne mažiau kaip 1 vadovas, 1 pedagogas ir ne mažiau kaip 2 tėvai) pačios pakvietė dalyvius ir pateikė jų sąrašus. Toms įstaigoms, kurios sutiko dalyvauti, buvo išsiųsti informaciniai lapai apie tyrimą (tikslas, procedūros ir pan.), sutikimo dalyvauti tyrime dokumentas, prisijungimo prie Zoom platformos nuoroda diskusijai. Dalyvių pasiskirstymas pateiktas pirmoje lentelėje.

Atsirenkant miestų / rajonų savivaldybių specialistus, atsakingus už ikimokyklinį ugdymą, buvo pasirinkta atsitiktinė imties formavimo prieiga. Atsitiktiniu būdu pasirinkti rajonai pagal šiuos kriterijus: regioniskumą (šiaurės, vakarų, rytų ir pietų Lietuvos), miesto ir rajono savivaldybės tipą. Iš 12 pakviestų savivaldybės specialistų sutiko dalyvauti 10.

Etika

Taikant šį metodą buvo laikomasi etikos reikalavimų ir kiekvienam tyrimo dalyviui raštu buvo pateikta informacija apie tyrimo užsakovus ir vykdytojus, tyrimo tikslą, taip pat proceso, kaip vyks tyrimas, aprašymas, kuriame nurodyta, kokie iššūkiai ir nauda laukia dalyvio, tyrimo trukmė, kaip bus užtikrinamas savanoriškumo principas, sutikimo dalyvauti pareiškimas, informacija apie anonimiškumo užtikrinimo būdus.

Pelno nesiekianti ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikianti įstaiga	Imties pasiskirstymas		
	Vadovai	Pedagogai	Tėvai
X įstaiga	1	2	2
X įstaiga	1	2	2
X įstaiga	1	2	2
X įstaiga	1	2	2
X įstaiga	1	2	2
X įstaiga	1	2	2
Iš viso	6	12	12

III. TYRIMO REZULTATAI

I. PRIEINAMUMO, KAIP IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGOS VERTĖS KRITERIJAUŠ, ANALIZĖ (VADOVŲ, PEDAGOGŲ, TĖVŲ, MIESTŲ IR RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ ŠVIETIMO SKYRIŲ DARBUOTOJŲ NUOMONĖ)

Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **vadovų** pasisakymuose atskleidžia kaip vaiko individualių poreikių atlieptis, tėvų poreikių atlieptis, autentiška ugdymo sistema (modelis), kvalifikuoti pedagogai, vertybės ir tarpusavio santykiai (2 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Prieinamumas	Vaiko individualių poreikių atlieptis	<mes priimame labai jauno amžiaus vaikus. Pas mus į darželį-lopšėlį gali atkelti vaikučiai 6–8 mėn., jei medicininiai dalykai leidžia>[A1] <metodikų pritaikymas, nes ankstyvasis amžius reikalauja visiškai kitokio turinio pritaikymo. Nes mūsų pagrindinis principas – tikėjimas, kad patys mažiausi vaikai jie yra ugdomi. <kirbėjo noras vaikams duoti kitaip – laisviau, paprasčiau, sudaryti aplinką namų sąlygomis>I2 <buvo tikslas, kad mūsų grupė būtų maža namų bendrija>I2 <ugdymo įstaiga, o ne priežiūros paslaugos> A1
	Tėvų poreikių atlieptis	<turime individualumui pritaikyti lankymo įvairius modelius, ne visi gali pasiūlyti tokį lankstumą> A1 <mes priimame labai jauno amžiaus vaikus. Pas mus į darželį-lopšėlį gali atkelti vaikučiai 6–8 mėn., jei medicininiai dalykai leidžia>[A1]
	Autentiška ugdymo sistema (modelis)	<dirbame pagal Valdorfo sistemą, tokių darželių nėra daug. Dirbdami pagal konkrečią kryptį, dėl to ir esame skirtingi>N1 <Mūsų ugdymo modelis išskirtinis. Mes pasirinkę laisvojo ugdymo modelį, laisvasis žaidimas. Vaikystėje svarbiausias momentas – žaisti>L1 <lauko modelis, veiklos vyksta lauke>L1 <daug dėmesio skiriame laukui, laisvam žaidimui>T1 >adaptacijos sistema. Adaptacija yra reikalinga ir tėvams, ne tik vaikams. Jie pamato, kaip bus su vaikais, kai jų šalia nebus>L1
	Biurokratizmo atsisakymas	<Mes esame laisvi nuo popierinių įsipareigojimų>I2
	Pedagogai	< Mūsų žmonės, kurie dirba pas mus. Mūsų tai yra stiprybė>L1 <Pagrindinis dalykas yra mūsų žmonės>L2 <dėl ugdytojų – dirba fantastiški žmonės>L1
	Vertybės	<vertybinis ugdymas, vidinės taisyklės: nesineša savo žaislų, maistas vegetarinis>M1
	Santykiai	<gyvas tarpusavio santykis kaip šeimoje. Šeimyniškas atviras, nuoširdus santykis. Tinkama aplinka gilesniam santykiui>M1

2 lentelė. Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška vadovų pasisakymuose

Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **pedagogų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant vaiko poreikius, palankią

aplinką darbuotojams, pasirinktų ugdymo sistemų / modelių plėtojimą, vertybes, saugumą, kainos ir kokybės santykį (žr. 3 lentelę).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Prieinamumas	Vaiko individualių poreikių atlieptis	<p><Nėra griežtumo, dienotvarkė keičiasi: mažiukai gali po du kartus miegoti, atsižvelgiame į vaikų poreikius. Darome veiklas, bet matome, kad vaikas be nuotaikos, nesodiname dirbti> A4</p> <p><gilios žinios apie vaiką, jo poreikius, mąstymą, pasaulėžiūrą>N2</p> <p><jaukus, nedidelis, atliepiami kiekvieno vaiko poreikiai, individualumas labiau atsiskleidžia>I3</p> <p><Man patinka, kad mažos grupės (maži vaikai iki 10 vaikų), 3 m. ir daugiau – iki 16 vaikų> A4</p> <p><Adaptacija vykdydami skiriame daug dėmesio vienam vaikui. Kitur adaptacija vyksta dvi dienas. Pas mus apie mėnesį: žiūrime, kaip jaučiasi. Mums svarbiausia, kad vaikas gali susidraugauti su mumis, pasitiki mumis, tada bandome po truputį susidraugauti su vaikais bandome. Nėra griežtumo, dienotvarkė keičiasi> A4</p> <p><aplinka dar patraukia: atėję supranta, kad čia ne taip, kaip valdiškoje įstaigoje. Viskas primena namus>N2</p> <p><puoselėjame neformalius santykius. Priimame į darželį ne tik vaiką, bet ir visą šeimą>N21</p> <p><intuityviai jaučia saugumą darželyje, čia vaikas yra įdomus (o ne klientas)>N21</p>
	Palanki aplinka darbuotojams	<p><Aš nejaučiu, kad ateinu į darbą, ateinu į šiltus namus, kur pasitinka mane vaikai, užsidėsiu šlepetes, patogų megztinį> A5</p> <p><Santykiai nedeklaratyvūs. Kai ateinu į darbą, nedirbu – gyvenimas tęsiasi toliau>N21</p> <p><kūrybinė laisvė ir atsakomybė> N21</p>
	Autentiška ugdymo sistema (modelis)	<p><turi aiškią kryptį – yra Valdorfo darželis> N2</p> <p><mes dirbame lauke, turime didelį pasirinkimą iš medžiagų, kurios nepririša vaikų vaizduotės, jie gali pasitelkti savo vaizduotę>L2</p> <p><didelis dėmesys skiriamas laukui, daug erdvės laisvam žaidimui, diena sudėliota taip dėl laisvo žaidimo>T2</p> <p><adaptacija yra kitokia: gali būti tiek, kiek reikia, tada pamato, kaip mes dirbame. Tėvams saugumo jausmas svarbus>L2</p>
	Vertybės	<p><Tėvai renkasi, nes ieško tų pačių vertybių, kaip Valdorfo pedagogika> N21</p> <p><Dėmesys ugdyme kūnui, jausmams, protui ir dvasiai. Dvasinis aspektas irgi svarbu>M2</p>
	Kainos ir kokybės santykis	<p><Kainos ir kokybės santykis labai geras>N21</p>

3 lentelė. Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška pedagogų pasisakymuose

Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **tėvų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant amžiaus aspektą, ugdymo kokybę, santykius, ugdymo aplinką, ugdymo, o ne priežiūros

paslaugas, įtraukia prieigą, dėmesį vaikui, kvalifikuotus pedagogus, vietų trūkumą valstybiniuose darželiuose, ugdymo sistemas / modelius, vertybes, grįžtamąjį ryšį (4 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Prieinamumas	Vaiko individualių poreikių atlieptis	<p><priima mažiukus visų pirma>A2 <čia gali ugdytis vaikai nuo 3 mėn.> A1 <Tai jokių būdu nėra auklių paslauga, o ugdymas>A3 <svarbu mano vaikas: ne finansinis indėlis ar vaiko rezultatai>N3 <lšskirtinumas: maža grupė, mūsų vaikas iš jautruolių, nemėgo chaoso>I6 <atvykome čia, nes norėjome kitokio požiūrio į vaiką. Čia vaikui leidžiama būti vaiku>T4 <pasitikėjimas kolektyvu, kad vaikui bus gerai, kad bus atliepti visi jo poreikiai>N4 <pasitikėjimas kolektyvu, kad vaikui bus gerai, kad bus atliepti visi poreikiai>N3</p>
	Santykiai	<p><santykis auklėtojų ir vaikų... Tą meilę, šilumą, kurią vaikai gauna, tai tas skirtumas yra> A2 <Netgi mano pačios santykis su auklėtoja yra kitoks: ne toks oficialus, valstybinis, visada galiu paklausti, net ir tuo pačiu mesendžeriu galiu pasiteirauti, kaip mano vaikui sekasi, visada gaunu atsakymą> A3 <vaikas ne taip jaučia tą atotrūkį tarp mamos, šeimos, namų, nei valstybinėje įstaigoje.... čia patenka į nedidelį ratą, į namų aplinką, į be galo šiltas auklėtojas, kurios turi laiko individualiam priėjimui>A3 <namų pratęsimas, o ne kitokie namai>N3</p>
	Įtrauki prieiga	<p><Nėra užmirštas, pamirštas, įtrauktas> A3 <Džiaugiasi, kad yra skirtingų amžiaus grupių: jie mokosi vieni iš kitų empatijos, pagalbos>I5 <Mišri grupė, labai matosi progresas>I6 <Mūsų dar vienas bruožas – kad nekomercinė įstaiga, puoselėjame neformalius santykius. Priimame į darželį ne tik vaiką, bet ir visą šeimą>N21</p>
	Vietų trūkumas valstybiniame darželyje	<p><nebuvo valstybinio darželio, vienintelis variantas mums buvo>I5 <mūsų savivaldybėje tai vienintelis variantas>I6</p>
	Autentiška ugdymo sistema (modelis)	<p><tik dėl Valdorfo krypties rinkausi>N3 <lauko filosofija. Daug laiko lauke, gamtinės priemonės >M3</p>
	Vertybės	<p><Renkuosi įstaigą, nes daug įstaigų deklaruoja vertybes, bet čia jos gyvos>M3</p>
	Grįžtamasis ryšys	<p><gaunu atgalinį ryšį. Tikras požiūris teikiamas, niekas nepakišama po kilimėliu>T3</p>

4 lentelė. Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška tėvų pasisakymuose

Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą**, pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos aspektus:

prestižą, dalyvavimą darbo rinkoje, vietų trūkumą, individualius vaiko poreikius, tėvų gyvenimo būdą ir vertybes (5 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Prieinamumas	Prestižas	<kai kuriems tėvams svarbu prestižas, parodyti savo socialinę padėtį>S3 <ne pelno siekiančios įstaigos daug dirba dėl savo prestižo, jos turi susikūrę savo autentiškas programas ir labai kryptingai dirba>S5 <manau, didesnę prestižą tokios IU įstaigos turi. Joms pelnas nėra svarbiausia, todėl labai daug investuoja į ugdymą, į vaikus>S10 <kartu su tėvais tokios įstaigos sukuria prestižą, nes dažnai ir tėvai dalyvauja valdyme>S1
	Sukuria sąlygas tėvams dalyvauti darbo rinkoje	<yra tokių darželių, kurie savo paslaugas siūlo net kelių mėn. kūdikiams>S4 <darbo valandas priderina prie tėvų poreikių>S2, S8 <dirba pagal patogų tėvams grafiką>S7, S1 <tėvai gali rinktis darželį šalia savo darbo, nes pagal teritoriją yra nepatogu>S3 <priima įvairaus amžiaus vaikus>S2
	Vietų trūkumas savivaldybės IU įstaigoje	<mūsų rajone iš viso netelpa vaikai>S1 <mieste jei iš anksto neužsirašei, tai nepapulsi į darželį. Tėvai neturi ką daryti, ieško alternatyvų>S6 <trūksta vietų>S3, S9 <užpildo mieste trūkstamas vietas>S10, S5
	Atliepia individualius vaiko poreikius	<pagal teritoriją priskirtas darželis neatliepia tėvų poreikius>S2 <dažnai šalia gyvenamos vietovės yra darželis, kuris netinka vaikui> <tėvai mato, kad savivaldybės darželis netinka jų vaikui>S4 <nori tėvai daugiau ugdymo galimybių vaikams>S10
	Atliepia tėvų gyvenimo būdą ir vertybes	<tėvai patys mokėsi panašiose įstaigose, nori, kad ir jų vaikai ten ugdytųsi>S2 <ieško tokių įstaigų, kurios atlieptų jų vertybes>S7 <jeigu tėvų gyvenimo stilius susijęs su katalikiška pakraipa ar sportine, tai ir tokias ugdymo įstaigas renkasi>S1

5 lentelė. Prieinamumo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų *prieinamumas* užtikrinamas, kai patenkinami šie vadovų, pedagogų ir tėvų išsakyti poreikiai ir lūkesčiai: sukurtos sąlygos ugdytis įvairaus amžiaus vaikams (nuo 3 mėn. iki mokyklinio amžiaus); taikomi lankstūs lankymo modeliai bei neapsiribojama tik priežiūra (ypač kūdikių) (teikiamos ugdymo paslaugos); siūlomų autentiškų ugdymo sistemų / modelių įvairovė, adaptacijos sistemos; sukurama vaikui ir darbuotojams palanki aplinka; sudaromos sąlygos dirbti aukštos kvalifikacijos pedagogams; paslaugų teikimas grindžiamas vertybėmis.

Papildomai pedagogai akcentuoja šiuos aspektus: visapusiškus vaiko poreikius, saugumą, kainos ir kokybės santykį. Tėvai – vietų trūkumą valstybiniuose darželiuose ir grįžtamąjį ryšį.

Miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuriojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymai išryškino Lietuvoje egzistuojančią problemą – ikimokyklinio ugdymo prieinamumo klausimą. Kai kuriuose miestuose šį klausimą padeda spręsti pelno nesiekiančios įstaigos. Arti-

miausiu metu dėl priimtų Švietimo įstatymo pakeitimų, susijusių su visuotiniu ikimokykliniu ugdymu (papildomai į sistemą turėtų ateiti apie 4 tūkst. vaikų), priešmokyklinio ugdymo ankstinimu (šiuo metu instituciniame ugdyme nedalyvauja apie 3,5 tūkst. penkiamečių), dar aktualesnis tampa naujų papildomų ugdymo pagal ikimokyklinio ugdymo programas vietų kūrimas. Tai reiškia, kad didesnė ikimokyklinių įstaigų įvairovė yra kaip vienas iš ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamos vertės kriterijų.

II. DARBUOTOJŲ, KAIP IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGOS VERTĖS KRITERIJAUŠ, ANALIZĖ (VADOVŲ, PEDAGOGŲ, TĖVŲ, MIESTŲ IR RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ ŠVIETIMO SKYRIŲ DARBUOTOJŲ NUOMONĖ)

Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **vadovų** pasisakymuose atskleidžia akcentuojant šiuos aspektus: vertybes, santykius, pasitikėjimą (6 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Darbuotojai	Vertybės	<Atitinka požiūriai>M1 <Kodėl pedagogai pasirenka šį darželį: tiki Valdorfo pedagogika ir jos idėja>N1 <tiki Valdorfo pedagogika ir jos idėja. Ji tinkama vaikams. Daug atėjo kaip tėvai, o paskui tapo pedagogais>N1 <Pedagogai renkasi mūsų įstaigą: mes esame toliau nuo miesto. Mūsų pedagogai persipina su tėveliais. Mūsų pedagogų vaikai yra čia. Vertybės jungia>M1
	Santykiai	<gyvas tarpusavio santykis kaip šeimoje. Šeimyniškas atviras, nuoširdus santykis. Tinkama aplinka gilesniam santykiui>M1 <Pedagogai renkasi, nes nemažai dėmesio skiriame..., santykiams>T5
	Pasitikėjimas	<Pedagogai renkasi, nes nemažai dėmesio skiriame pasitikėjimui, pagarbai, pagarbiam bendravimui...>T1 <Mūsų žmonės, kurie dirba pas mus. Mūsų tai yra stiprybė>L1 <Pagrindinis dalykas yra mūsų žmonės>L2 <dėl ugdytojų – dirba fantastiškai žmonės>L1 <Mes neturime žaisti dvigubų žaidimų: vieni darbai ant popieriaus, kiti realybėje>T1

6 lentelė. Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška vadovų pasisakymuose

Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **pedagogų** pasisakymuose nurodoma kaip palanki aplinka, pedagoginė kompe-

tencija, vertybės, savirealizacija, darbo laikas, darbo formalumai, grupių dydis (7 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Darbuotojai	Palanki aplinka	<p><Aš nejaučiu, kad ateinu į darbą, ateinu į šiltus namus..., užsidedu šlepetes, patogų megztinį> A5</p> <p><kūrybinė laisvė ir atsakomybė> N21</p> <p><Svarbus ir mikroklimatas, nes pasirenku kasmet pasilikti iš naujo>T2</p> <p><Pasirinkau, nes: svarbi kūrybinė laisvė, aš esu laisva priimti sprendimus, juos peržiūrėti>T2</p> <p><Santykiai nedeklaratyvūs. Kai ateinu į darbą, nedirbu – gyvenimas tęsiasi toliau>N21</p> <p><Kolektyvas draugiškas>I3</p> <p><... nes nemažai dėmesio skiriame pasitikėjimui, pagarbai, pagarbiam bendravimui, santykiams>T2</p> <p><ir dėl tų pačių tėvų>L2</p> <p><vadovai sukuria gerą aurą>L2</p>
	Pedagoginė kompetencija	<p><Mes, pedagogai, būname šalia, padedame užvesti žaidimą, mes nevadovaujame, mes leidžiame vaikams jį rutulioti, tuo, kuo jie gyvena, mes juos tik palaikome>L2</p>
	Įstaigos vertybės	<p><Dėmesys ugdyme kūnui, jausmams, protui ir dvasiai.M2</p> <p><Papirko paprastas nuoširdus skelbimas: kvietė nuoširdų žmogų, kuris gerai jaučiasi gamtoje. Aš čia esu, nes gamtos aspektas, kompetentingumas, atvirumas...>L2</p> <p><pasaulėžiūros klausimas>M2</p> <p><renkuosi čia dirbti, nes turi aiškią kryptį – yra Valdorfo darželis. Ta kryptis nusako, kokie čia metodai yra>N2</p> <p>Pasirinkau nes: gilios žinios apie vaiką realizuojamos, jo poreikius, mąstymą, pasaulėžiūra>N2</p> <p><imponuoja Valdorfo sistema> N2</p> <p><Daug koleginių susitarimų>T2</p>
	Darbas su vaikais	<p><darbas su vaikais...>L2</p> <p><renkuosi dėl orientacijos į vaiką ir pagarbaus santykio su vaiku>T4</p>
	Savirealizacija	<p><Kad galiu būti ne tik auklėtoja, bet ir prisidėti prie visos darželio veiklos: paskaitų skaitymo tėvams, kolegėms. Platesnis darbo lauko supratimas>N2</p>
	Palankios darbo valandos	<p><Adekvatus kiekis darbo valandų>N2</p>
	Mažiau formalumų	<p><buvo bėgimas, bėgimas, vaikų daug, nuovargio daugiau, save pradėdi spausti. Norėjau realizuoti ramiai, neskubėdama. Pats galėčiau nuspręsti, kad darysiu taip ir taip>I2;</p> <p><Mes esame laisvi nuo popierinių įsipareigojimų>I2;</p> <p><be popierinių planavimų, čia galiu atsiduoti ugdymui>T3</p>
	Mažos grupės	<p><Man labai patinka, kad mažos grupės> A4</p>

7 lentelė. Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška pedagogų pasisakymuose

Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **tėvų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos aspektus: pasitikėjimą,

santykius, pedagoginę kompetenciją, požiūrį į vaiką, vertybes (8 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Darbuotojai	Pasitikėjimas	<pasitikėjimas kolektyvu, kad vaikui bus gerai, kad bus atliepti visi poreikiai>N3
	Santykiai	<santykis auklėtojų ir vaikų... Tą meilę, šilumą, kurią vaikai gauna, tai tas skirtumas yra> A2 <Netgi mano pačios santykis su auklėtoja yra kitoks: ne toks oficialus, valstybinis, visada galiu paklausti, net ir tuo pačiu mesendžeriu galiu pasiteirauti, kaip mano vaikui sekasi, visada gaunu atsakymą> A3
	Pedagoginė kompetencija	<Nes gali vaiką įgalinti, įtraukti>A3
	Požiūris į vaiką	<Vaikuose mato potencialą. Kitoks požiūris į vaiką>L1
	Vertybės	<Renkuosi įstaigą, nes daug įstaigų deklaruoja vertybes, bet čia jos gyvos>M3

8 lentelė. Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška tėvų pasisakymuose

Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą**, pasisa-

kymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos aspektus: įstaigos specifiką ir vertybes, biurokratiją, atlyginimą (9 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Darbuotojai	Atliepia įstaigos specifiką ir vertybes	<ateina auklėtojos, kurios tiki tokių įstaigų specifiškumu, vertybėmis>S9 <darbuotojai renkasi pagal savo vertybes>S1
	Mažesnė biurokratija	<jie gal mažiau turi popierizmo>S2 <neriekia tiek ataskaitų pildyti, yra laisvesni>S8
	Didesnis atlyginimas	<auklėtojos gauna didesnį atlyginimą nei savivaldybės darželyje> <gali daugiau užsidirbti>S6

9 lentelė. Darbuotojų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška miestų ir rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose

Apibendrinant galima teigti, kad vadovų, tėvų akcentuojami aspektai, kurie susiję su darbuotojais, iliustruoja, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi profesinių žinių ir gebėjimų, gerai išmano vaiko raidą ir ikimokyklinio ugdymo pedagogiką. Darbuotojų profesinė meistrystė lemia geresnius vaiko raidos rezultatus, o tai reiškia, kad užtikrina paslaugos kokybę (Kompetencijos reikalavimai ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje, 2011). Pedagogams labai svarbus yra steigėjų požiūris ir parama, kuri reiškiasi per santykių plėtotę, kolegialumo,

vertybių raišką, sąlygų kūrybinei laisvei, savirealizacijai sukūrimą. Pedagogai neįvardijo kvalifikacijos tobulinimo, gero informavimo, kurie yra pripažįstami kaip aspektai, sąlygojantys paslaugos kokybę.

Miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose vyravo vertybių, biurokratijos ir atlyginimo aspektas.

III. UGDYMO PROGRAMOS, KAIP IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGOS VERTĖS KRITERIJAUŠ, ANALIZĖ (VADOVŲ, PEDAGOGŲ, TĖVŲ, MIESTŲ IR RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ ŠVIETIMO SKYRIŲ DARBUOTOJŲ NUOMONĖ)

Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **vadovų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos aspektus: menų, žaidimo, gamtos svarbos pripažinimą; individualių vaiko poreikių tenkinimą; vaiko galimybių atitikimą; įtraukios, demokratiškos ir dalyvaujamosios ugdymo aplinkos skatinimą, dėmesio skyrimą auklėjimo ir ugdymo šeimoje tęstinumui (10 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Ugdymo programos	Pripažįstama menų veiklos svarba	<Ašis – menas (muzika, dailė) ir susiję su smulkiąja motorika>I1
	Pripažįstama žaidimo svarba	<stengiamės, kad viskas vyktų per žaidimą>I1 <laisvas žaidimas>L1
	Tenkinami individualūs poreikiai	<Kiekvienas yra unikalus ir individualus. Neprisirišame prie konkretaus metodo. Mūsų tikslas – parinkti tokį priėjimo kelią, kuris priimtinas kiekvienam individualiai>A1 <Todėl mažos grupės, kad galima būtų užtikrinti individualumą. Mes turime daug iš mišrių šeimų, emigrantų, labai skirtingų vaikų. Todėl tikslas – atliepti jų poreikius ir priderinti savo ugdymą prie jų poreikių>A1
	Atitinka vaiko galimybes	<Tobulėja įveikdami iššūkius. Veikdami per žaidimą, imdami priemones, kurios yra lauke. Jei vaikai neranda iššūkio, mes juos surandame atliepiant jų galimybes>L1 <darželyje sudaroma aplinka, kur vaikas turi galimybę išgyventi vaikystę: judėti, pasitikėti, džiaugtis...>N1
	Pripažįstama ryšio su gamta svarba	<viskas susiję su gamtine aplinka. Be plastmasių, be ryškių spalvų... Natūralios medžiagos: spygliai, lapai...>M1
	Skatinama įtrauki, demokratišką ir dalyvaujamoji ugdymo aplinka	<svarbu, kad pats vaikas galėtų kurti, nes mes pasakytume, o pats tą darytų, stengiamės nenurodytų, o pats atsiskleistų>I1 < patys vaikai kuria žaidimus (palapinės)>I1 < Kalbėti vaiko akių lygyje, prašyti pas jį pagalbos, mažiau mums kalbėti, daugiau klausytis. Laisvė be atsakomybės žalinga. Mes mokome juos atsakomybės per susitarimus>L1 <ieškome alternatyvų, ką ugdome ir kaip ugdome. Turime penkis savo principus, kurie atliepia programą ir bendruomeniškumo vertybės puoselėjimą>T1
	Dėmesys auklėjimui	<ugdymo ašis yra auklėjimas su keturiais principais, kurie yra „gyvi“ mūsų procese“>L1
	Kaip ugdymo šeimoje tąsa	<vaiko ugdymas neprasilenkia su tuo, kaip ugdoma šeimoje. Ne lygiagretūs dalykai, o vienas kitą papildantys. Taip nekyla ženklus prieštaravimas tarp šeimos aplinkos ir darželio>M1

10 lentelė. Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška vadovų pasisakymuose

Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **pedagogų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos aspektus:

ryšio su gamta, menu svarbos pripažinimą; individualių vaiko poreikių tenkinimą ir vaiko galimybių atitikimą (11 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Ugdymo programos	Pripažįstama ryšio su gamta svarba	<Mūsų miestas žalias, vaikštom, stebim, tyrinėjam, prisirenkam šapelių, lapelių. Vaikai stebi gamtą, pojūčius, perteikiam į darbelius>I2 <Pirmas septynmetis – svarbus laisvas fizinio kūno vystymasis. Semtis iš gamtos. Tada ir vaiko vystymasis natūralesnis. Laisvai judėti lauke>M3 <orientuoti į paprastumą ir natūralumą: aplinka, medžiagos, grupės, laukas>T5
	Tenkinami individualūs poreikiai	<mažos grupės – privalumas, galime pastebėti jį, kad atsiskleistų, bendrautų>I2 <kiekvienas ateina su savo charakteriu, noriu-nenoriu. Ir auklėtojos turi priprasti prie vaikų, tėvelių. Mums svarbu susidraugauti>A5 <Paremta vertybėmis ir santykiais. Turime ir Valdorfo pedagogikos specialistų, nesiekiamo kažkokios vienos sistemos, bet turime elementų iš visur. Taip pat ir lauko darželių elementų. Dėl vaiko>M2 <Į vaiką atsižvelgiama kaip į individualybę: individualizavimo aspektas. Socialinės bendrystės atmosfera puoselėjama, kur kiekvienas randa savo vietą>N3
	Pripažįstama menų veiklos svarba	<Mano daugiau per dailę ugdymas, kitos auklėtojos – per muziką>I2
	Atitinka vaiko galimybes	<mes galime su kiekvienu vaiku individualiai dirbti. Pvz., jei pradedam daryti darbelį – galime padėti, parodyti. Nėra taip, kad susodinam vaikus ir visi jie daro. Mes paskirstome, kas jam patinka, jis gali tik vienas tą darbelį daryti>A4 <stebint padėti įgyvendinti sau iššūkius. Pedagogas kaip tarpininkas>L2 <orientuojamasi į amžiaus tarpsnį. Žiurime ne į mažą suaugusį, o kaip į vaiką>N3 <Gyventi labiau aiškiu ritmu (dienos ritmas, savaitės, metu rato ritmu). Kas teikia vaikui saugumo, ką gali jis prognozuoti>N2

11 lentelė. Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška pedagogų pasisakymuose

Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **tėvų** pasisakymuose atsiskleidžia per šiuos aspektus: pripažįstant ryšio su gamta, menų, žaidimo svarbą; tenkinant individualius

vaiko poreikius; atitinkant vaiko galimybes; teikiant socialinį emocinį ir pažintinį ugdymą; skatinant įtraukią, demokratišką ir dalyvaujimąją ugdymo aplinką (12 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Ugdymo programos	Pripažįstama ryšio su gamta svarba	<nuostabūs darbeliai, žolyniauja> I5 <jau dabar vaikas ateina pilnom kišenėm kaštonų, nes žiemą darys senį besmegenį>I6
	teikiant socialinį emocinį ir pažintinį ugdymą	<mums svarbiausia, kad būtų suformuoti soc. įgūdžiai, o ne kad išmokyti skaičiuoti ar kitus rimtus darbus. Tikrai atlieka tai darželis>I6 <vaikui IU įstaigos neturėtų reikėti, užtektų šeimos. Bet jei taip yra: tai reiktų, kad būtų socialiai pasiruošę eiti į priešmokyklinę iš tos šviesiosios pusės. Man to užtektų, kad nesugadintų jo dvasinio prado. Kad visuomenė nesugadintų, koks tyras ir svarus ateina į šį pasaulį>M4
	Atitinka vaiko galimybes	<Vyresnėlis eina į valstybinį: aš ir klausiu auklėtojos, kada vaikai žaidžia, o ten to nėra. Čia nėra kažkokių schemų>I5 <Pažinodami savo vaiką, jis yra jautresnis, pavargsta greitai. Man patinka, kad neperkrauta: iki pietų ugdomi, po pietų – laisvas žaidimas. Kituose darželiuose tėvai nori, kad būtų l daug visko: anglų, šokiai ir t.t.>I6 < auklėtoja pastebi kiekvieno vaiko individualumą (nežiūri, kad pagal amžiaus raidą priklauso tą ir tą padaryti, bet mato, kad gali vaikas padaryti daugiau. Kad augtų ir tobulėtų, o ne virtų tose sultyse>A2
	Pripažįstama menų veiklos svarba	<Visas ugdymas vyksta per muziką, nespaudžiam savęs, kad vaiką kreiptume į menus>I6
	Pripažįstama žaidimo svarba	<Per žaidimą mokosi ir kitų dalykų>I6
	Tenkinami individualūs poreikiai	<Jei vaikui nėra nuotaikos, tai stengiasi sukurti erdvę, kur galėtų jam būti patogiu. Pvz., net ir pavalgyti poreikį atliepia: jei nori antros porcijos. Nėra čia įprasto mušto: pagal griežtą darbotvarkę>A3 <atliepia visus poreikius, išjaučia juos su vaiku. Vieni poreikiai nėra svarbesni už kitus. Fizinis ir emocinis pagrindiniai poreikiai>L3 <atliepia poreikį judėti, aktyviai veikti, t.y. berniukų poreikius. Ir svarbu emocinis laukas: praktiškai ir paslėptai ugdo>T3 <poreikis būti priimtam visoks. Su visais poreikiais. Aš turiu patvirtinti jo poreikius>N5
	Skatinama įtrauki, demokratišką ir dalyvaujimąją ugdymo aplinką	<Mokosi iš nesužadinto gyvenimo, realaus gyvenimo. Skaičiuoja realius objektus, o ne sukurtus>N5

12 lentelė. Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška tėvų pasisakymuose

Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą**, pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant šiuos

aspektus: autentiška ugdymo programos kryptis, ugdymo sričių įvairovė, tėvų poreikių atlieptis, abejonės dėl kokybės (žr. 13 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Ugdymo programos	Autentiška ugdymo programos kryptis	<ne pelno siekiančios įstaigos turi savitas programas>S9 <turi galimybę vystyti lauko darželių filosofiją, o savivaldybių darželiai turi derintis prie visų tėvų poreikių, o ne atsirinkti, kam labiausiai imponuoja lauko filosofija>S5
	Ugdymo sričių įvairovė	<kažkaip sugeba pasiūlyti įvairesnes ugdymo veiklas. Savivaldybių darželiai prisirišę prie šablonų, didelis popierizmas>S1 <suintegruoja taip, kad vaikai gauna ugdymą iš daugelio sričių. Žinoma, tai tėvams kainuoja>S3
	Abejonės dėl kokybės	<ne visos remiasi nacionaliniu dokumentu – ikimokyklinio ugdymo aprašu>S2 <neaišku, kaip vertina vaikų pasiekimus, kokio lygio jie ateina į mokyklas>S6 <ypač priežiūra vaikų sustyguota. Žaidžia, kartais susidaro įspūdis, kad tik vaikams būtų smagu. Kiek ten yra to ugdymo – neaišku>S3
	Labiau atliepia tėvų poreikius	<turi galimybę vystyti lauko darželių filosofiją, o savivaldybių darželiai turi derintis prie visų tėvų poreikių, o ne atsirinkti, kam labiausiai imponuoja lauko filosofija>S5

13 lentelė. Ugdymo programos, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose

Apibendrinant vadovų, pedagogų, tėvų pasisakymus, galima teigti, kad ugdymo programos turi savo autentišką kryptis (Valdorfo, lauko, humanistines ir pan.). Dominuoja menu, žaidimu, ugdymo gamtoje grįstos ugdymo programos; natūralios ugdymo priemonės; įtrauki, demokratiška, dalyvaujamoji ugdymo aplinka.

Miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuruojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose dominavo šie aspektai: tėvų poreikių tenkinimas, autentiškos ugdymo programos, ugdymo sričių įvairovė. Taip pat buvo išsakyta ir abejonė dėl vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo; dėl priežiūros ir ugdymo; dėl to, kad ne visos įstaigos remiasi ikimokyklinio ugdymo aprašu (nacionalinis dokumentas).

Pasisakymuose retai akcentuojamas tarpusavio bendradarbiavimo, savo patirties apsvaistymo aspektas, nes ugdymo programa yra ta ašis, kuri sukuria sąlygas geriau įtraukti tėvus, suinteresuotuosius asmenis ir darbuotojus, kad būtų geriau atliepiami vaikų poreikiai, kad ugdymas geriau atitiktų jų interesus ir potencialą.

IV. STEBĖSENOS IR VERTINIMO, KAIP IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGOS VERTĖS KRITERIJAUŠ, ANALIZĖ (VADOVŲ, PEDAGOGŲ, TĖVŲ, MIESTŲ IR RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ ŠVIETIMO SKYRIŲ DARBUOTOJŲ NUOMONĖ)

Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **vadovų** pasisakymuose atsiskleidžia kaip visų suinteresuotų pusių dalyvavimas ir savirefleksija (14 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Stebėsenos ir vertinimo	Visų suinteresuotų pusių dalyvavimas	<p><kartu kalbame, apie gerus dalykus, ką reikia tobulinti>I1 <tėvai kartu dalyvauja visuose procesuose>M1 <visos iniciatyvos pas mus „iš apačios“>N1 <turime uždaras grupes tinkluose, ten gali tėveliai savo poreikius išsakyti. Iki šiol daugiau iniciatyvos eidavo iš mūsų pusės>I1 <Tikslas, kad visa bendruomenė dirbtų vaikų labui>A1 <Tėvai gali parašyti auklėtojais bet kada>A1 <visi dalyvaujame per tradicines šventes, per edukacinių aplinkų tobulinimą ir per įsitraukimą dėl vaiko gerovės>L1 <sudarome sąlygas tėvams dalyvauti, kad per pavyzdį ugdytų vaikų bendruomeniškumą>T1</p>
	Savirefleksija	<p><Pedagogai turi savo savirefleksijas, kad galėtų tobulėti dėl savęs ir dėl vaikų>A1</p>

14 lentelė. Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška vadovų pasisakymuose

Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **pedagogų** pasisakymuose atsiskleidžia akcentuojant bendradarbiavimą, įsiklausymą. (15 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Stebėsenos ir vertinimo	Bendradarbiavimas	<p><mes kartu daug tariamės, bendraujame, pasitikriname>A2 <dėl vaikų renkamės, tariamės>T2 <visos mano iniciatyvos priimamos>L2</p>
	Įsiklausymas	<p><Įsiklausome į nuomonę, rūpimus klausimus>N3 <tėvai linkę į pokalbį, pasidalina ir džiaugsmu, ir vargais>L2 <Duodu tik idėją ir iš klausau visus variantus>N3</p>

15 lentelė. Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška pedagogų pasisakymuose

Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **tėvų** pasisakymuose atsiskleidžia per šiuos aspektus: įtraukimą į veiklas,

sąmoningą įsitraukimą į veiklas, bendradarbiavimą, siūlymus bendradarbiauti (16 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Stebėsenos ir vertinimo	Įtraukimas į veiklas	<visi turime įsipareigojimų>M4 <pasiūlau ir mielai įsitraukiu>L4 <tėvai įtraukti: gauna užduočių ir tėvai: pavasario šventę turėjome> A2 <per tradicines šventes, per svečiavimąsi grupėse>L4 <Kviečiama, atidaromos durys: ar suseraga auklėtoja, ateiti ir būti kartu toje dienoje, kartu į išvykas, talkos, šventės>M3 <įtraukti esame į talkas, šventes, vieni kitų vaikus nuvežame>T4
	Sąmoningas įsitraukimas į veiklas	<atėjau su noru dalyvauti ugdyme, o ne kad vien kiti ugdytų. Ne ši įstaiga organizuoja ugdymą, o mes kartu. Nėra vaikams, yra bendruomenei. Kuria ne vien auklėtojai, bet kuriam visi kartu>M3
	Siūlymai bendradarbiauti	<mes atvedame vaikus iki durų, ryte vakare apie einamuosius reikalus pakalbame, nesinori auklėtoją pavogti iš kitų vaikų. Norėtusi bent kartą per pusmetį pasikalbėti apie vaiką, ką mato auklėtoja>I6 <būtų gerai, kad kokie Kalėdiniai renginiai vyktų kartu ir individualūs pokalbiai apie vaiką>I5
	Bendradarbiavimas	<gauname nuolatinį grįžtamąjį ryšį: pvz., kombinezoną paimkite plonesnį, nes peršilęs. Elementariais ir primityviais dalykais galime teirautis. Ir auklėtoja nori, kad gerai jaustųsi>A3 <įtraukia į paskaitas, tai tarsi tapimas bendros sistemos dalimi>N5

16 lentelė. Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška tėvų pasisakymuose

Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška **miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuriojančių ikimokyklinį ugdymą**,

ma, pasisakymuose atsiskleidžia per šiuos aspektus: susitelkimą ir savitą stebėsenos sistemą (žr. 17 lentelė).

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ILIUSTRUOJANTYS TEIGINIAI
Stebėsenos ir vertinimo	Susitelkimas	<jų bendruomenė labai susitelkusi tiek susitartoms iniciatyvoms>S2 <jie susiburia tiek idėja ir visada daro kartu, savivaldybės darželyje tėvus sunku prisikviesti>S1
	Savita stebėsenos sistema	<jie turi labai kompaktiškas kelias lenteles, kurias neužima daug laiko pildymui ir pan.>S5 <kažin, ar tokios įstaigos turi kokias stebėjimo ar vertinimo sistemas>S6 <vaikus tai vertina ir turi inovatyvių metodų, bet įstaigos išorinio vertinimo tikrai nedaro>S7

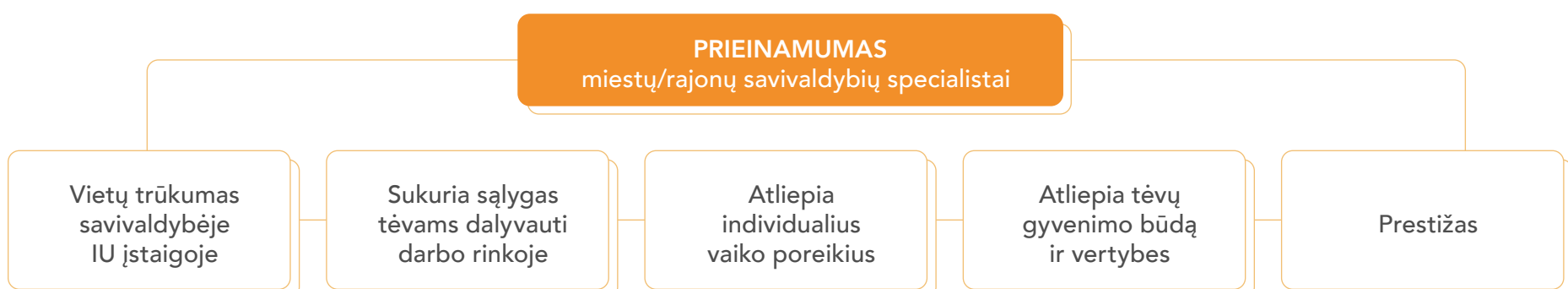
17 lentelė. Stebėsenos ir vertinimo, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos vertės kriterijaus, raiška miestų / rajonų savivaldybių atstovų, kuriojančių ikimokyklinį ugdymą, pasisakymuose

Apibendrinant galima teigti, kad stebėsenos ir vertinimo procesai sudaro sąlygas suinteresuotoms pusėms aktyviai dalyvauti ir tarpusavyje bendradarbiauti. Tiek pedagogai, tiek tėvai turi galimybę prisidėti prie minė-

tų procesų. Siekiant užtikrinti kokybę, labiausiai akcentuojamos įtraukimo iš išorės ir savarankiško įsitraukimo iniciatyvos.

IŠVADOS

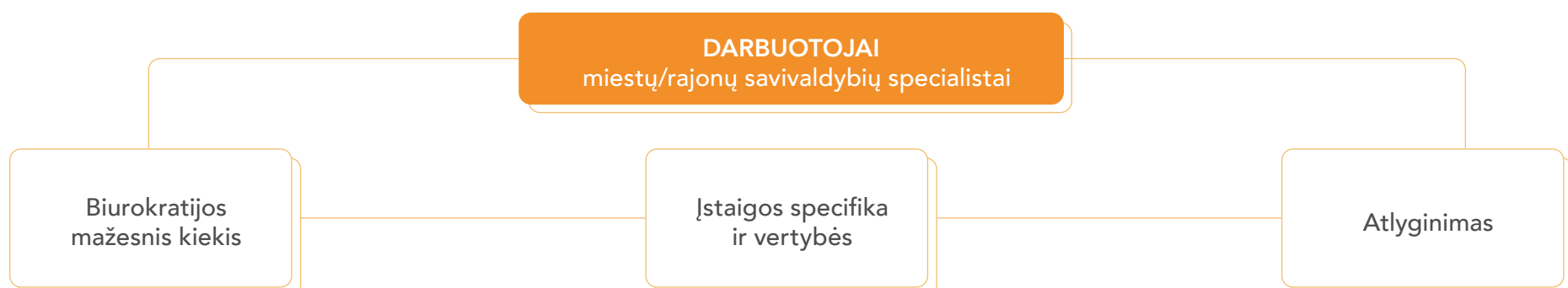
- Išanalizavus ikimokyklinio ugdymo paslaugų kuriamos vertės teorinius aspektus, galima išskirti šiuos ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus (įstaigos lygmuo):
 - prieinamumo;
 - darbuotojų;
 - ugdymo programos;
 - stebėsenos ir vertinimo.
- Atlikus tyrimą apie pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kurią vertę, galima teigti, kad vertindami paslaugų **PRIEINAMUMĄ**:
 - **įstaigų vadovai** akcentuoja vaiko ir tėvų individualių poreikių atlieptį, autentišką ugdymo sistemą / modelį, kvalifikuotus pedagogus, vertybes ir tarpusavio santykius;
 - **pedagogai** akcentuoja vaiko poreikius, palankią aplinką darbuotojams, pasirinktų ugdymo sistemų / modelių plėtojimą, vertybes, saugumą, kainos ir kokybės santykį;
 - **tėvai** akcentuoja amžiaus aspektą, ugdymo kokybę, santykius, ugdymo aplinką, ugdymo, o ne priežiūros paslaugas, įtrauktį, dėmesį vaikui, kvalifikuotus pedagogus, vietų trūkumą valstybiniuose darželiuose, ugdymo sistemas / modelius, vertybes, grįžtamąjį ryšį;
 - **miestų / rajonų savivaldybių specialistai, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą, akcentuoja prestižą, dalyvavimą darbo rinkoje, vietų trūkumą, individualių vaiko poreikių tenkinimą, sąsajas su tėvų gyvenimo būdu ir vertybėmis.**



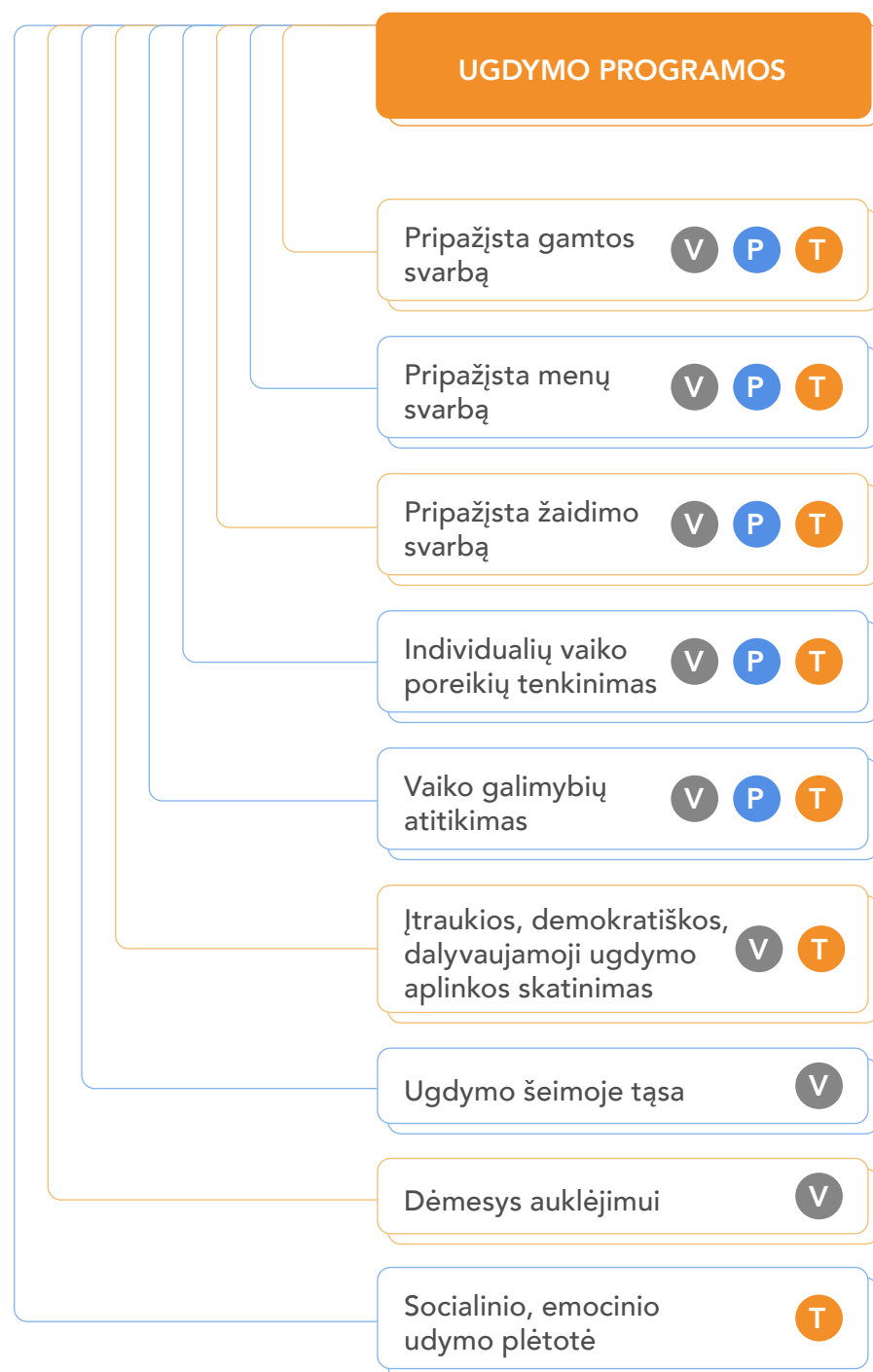
- Atlikus tyrimą apie pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę, galima teigti, kad pasisakydami apie **DARBUOTOJUS**:
 - **įstaigų vadovai** akcentuoja vertybes, santykius, pasitikėjimą;
 - **pedagogai** akcentuoja palankią aplinką, pedagoginę kompetenciją, vertybes, savirealizaciją, darbo laiką, darbo formalumus, grupių dydį;
 - **tėvai** akcentuoja pasitikėjimą, santykius, pedagoginę kompetenciją, požiūrį į vaiką, vertybes;
 - **miestų / rajonų savivaldybių specialistai, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą**, akcentuoja įstaigos specifiką ir vertybes, mažesnį kiekį biurokratijos, atlyginimą.



V vadovai T tėvai P pedagogai



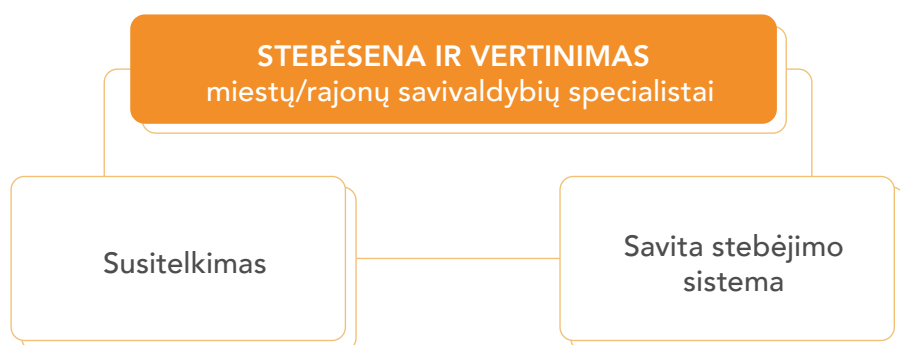
- Atlikus tyrimą apie pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę, galima teigti, kad pasisakydami apie **UGDYMO PROGRAMAS**:
 - **įstaigų vadovai** akcentuoja menų, žaidimo, gamtos svarbą; individualių vaiko poreikių patenkinimą; vaiko galimybių atitikimą; įtraukios, demokratiškos ir dalyvaujamosios ugdymo aplinkos skatinimą, dėmesį auklėjimo ir ugdymo šeimoje tąsai;
 - **pedagogai** akcentuoja ryšio su gamta, menų, laisvojo žaidimo svarbą; individualių vaiko poreikių tenkinimą ir vaiko galimybių atitikimą;
 - **tėvai** akcentuoja ryšio su gamta, menų, žaidimo svarbą; individualių vaiko poreikių tenkinimą; vaiko galimybių atitikimą; socialinio emocinio ir pažintinio ugdymo teikimą; įtraukios, demokratiškos ir dalyvaujamosios ugdymo aplinkos skatinimą;
 - **miestų / rajonų savivaldybių specialistai, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą**, akcentuoja autentišką ugdymo programos kryptis, ugdymo sričių įvairovę, tėvų poreikių atlieptį, abejones dėl kokybės.



V vadovai T tėvai P pedagogai



- Atlikus tyrimą apie pelno nesiekiančių organizacijų, teikiančių ikimokyklinio ugdymo paslaugas, kuriamą vertę, galima teigti, kad **STEBĖSENA IR VERTINIMAS**:
 - **įstaigų vadovai** vertina kaip visų suinteresuotų pusių dalyvavimą ir savirefleksiją;
 - **pedagogai** vertina kaip bendradarbiavimą, įsiklausymą;
 - **tėvai** vertina kaip įtraukimą į veiklas, sąmoningą įsitraukimą į veiklas, bendradarbiavimą, siūlymus bendradarbiauti;
 - **miestų /rajonų savivaldybių specialistai, kurie kuruoja ikimokyklinį ugdymą**, vertina kaip susitelkimą ir savitą stebėsenos sistemą.



V vadovai T tėvai P pedagogai

LITERATŪRA

1. Bengtsson, M. (2016). How to Plan and Perform a Qualitative Study Using Content Analysis. *Nursing Plus Open*, 2, 8–14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
2. Bruzgelevičienė, T. (2008). *Lietuvos švietimo kūrimas 1988–1997*. Monografija. Vilnius: Sapnų sala.
3. Dėl Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 33, 36, 47, 67 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto NR. XIII P-5219. 2020 m. spalio 28 d. Nr. 1189. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6571f810192e11eb9604df942ee8e443?positionInSearchResults=50&searchModelUID=62a04927-100d-429f-9ff1-6fa977f0b9cf>
4. Edvartsson, B., Tronvil, B., Gruber, T. (2011). *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39, 327–339.
5. Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-3219.
6. Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-3219.
7. Graneheim, U.H., Lundman, B. (2004) Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105–112. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
8. Hunkin, E. (2018). If not quality, then what? The discursive risks in early childhood quality reform. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40, 917–929. <https://doi.org/10.1080/01596306.2018.1453780>
9. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014). Prieiga internetu: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-aprasas.pdf>
10. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2016). Prieiga internetu: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-aprasas.pdf>
11. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Dirbančių tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros palaikymo iniciatyva. COM(2017) 252 final. Briuselis, 2017 04 26. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0252&from=HR>
12. Kompetencijos reikalavimai ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje. Europos Komisija (2011 m.), CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care.
13. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Redakcija: 62 - 2022-04-21 (nuo 2022-12-01)). Prieiga internetu: https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=54723&title=Lietuvos%20Respublikos%20%C5%A1vietimo%20%C4%AFstatymas
14. Melhuish, E. at al (2015). *A Review of Research on the Effects of Early Childhood Education and Care on Child Development*. „CARE“ report. Prieiga internetu: https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/CARE_WP4_D4_1_review_of_effects_of_ecec.pdf
15. Monkevičienė, O. ir kt. (2009). Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė. Vilnius. Prieiga internetu: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/biblioteka/vaiku-ugdymas/ikimokyklinio-priesmokyklinio-ugdymo-turinio-ir-jo-igyvendinimo-kokybes-analize/773>
16. Nauja Europos įgūdžių darbotvarkė. 2017 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl naujos Europos įgūdžių darbotvarkės (2017/2002(INI)). Europos Parlamentas. Prieiga internetu: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0360_LT.pdf
17. Nguyen, Th.L.H., Nagase, K. (2019). The influence of total quality management on customer satisfaction. *International Journal of Healthcare Management*, 12, 277–285. <https://doi.org/10.1080/20479700.2019.1647378>
18. O’Connell, M., Fox, S., Hinz, B., Cole, H. (2016). *Quality early education for all: Fostering creative, entrepreneurial, resilient and capable*

learners. Melbourne: Mitchell Institute.

19. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2012). *Starting strong III. A quality toolbox for early childhood education and care*. Paris.
20. Penn, H. (2011). *Quality in Early Childhood services*. Open University Press.
21. Ritchie J., Lewis J., *Qualitative Research Practice: a Guide for Social Science Students and Researchers*, Trowbridge, Wiltshire, Great Britain: The Cromwell Press Ltd.
22. Švietimo plėtros programa (2021). Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 2021 m. gruodžio 1 d. Nr. 1016, Vilnius. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bb746f03565d11e-c86bdcb0a6d573b32?jfwid=rivwzvpvg>
23. Tarybos išvados. Europos lyčių lygybės paktas (2011–2020 m.) (OL C 155, 2011 5 25). Prieiga internetu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0525\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0525(01)&from=PL)
24. Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų (2019/C 189/02). Prieiga internetu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01)&from=PT)
25. Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (2018/C 189/01). Prieiga internetu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=GA)
26. White, M.D., & Marsh, E.E. (2006). Content analysis: A flexible methodology. *Library Trends*, 55(1), 22-45, doi: 10.1353/lib.2006.0053
27. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.